

Jak se zbavit vši - podrobný návod doporučený odborníky

Jak vůbec poznáte, že váš potomek má skutečně vši? Podívejte se do vlasů a možná na nepříjemného parazita rovnou narazíte. Děti také bývají neklidné, ospalé, nepozorné a často se drbou na hlavě. Na pokožce hlavy se mohou objevit boláky a rozedřená místa. Někdy bývá nápadnějším příznakem lechtání. Způsobuje ho prolézání vši mezi vlasy, nejčastěji po večerním ulehnutí do postele. Pouhým pohledem, případně pomocí lupy můžete veš v hlavě najít ve třech stádiích - dospělá veš - její vajíčka, hnidy - larvy, nymfy. Veš je zhruba 2 až 4 milimetry dlouhý parazit, hnidy jsou hnědá vajíčka těsně přiléhající k vlasům. Vši je kladou blízko k pokožce hlavy. Pokud už máte diagnózu pedikulóza, jak zavšivení lékaři říkají, stanovenu, nezbyvá než začít s odstraňováním hmyzu. Postupujte následovně.

1. Použijte od všivovací přípravek

Nejprve použijte přesně podle návodu od všivovací prostředek z lékárny. Návod čtěte důkladně, seznamte se s možnou nežádoucí reakcí a účinky. Na příbalovém letáku by mělo být rovněž uvedeno, za jak dlouho je nutné od všivení pomocí přípravku opakovat, pokud se napoprvé nepodaří všechny parazity odstranit. Obvykle je to za sedm až dvanáct dní. Druhé od všivení se vyplatí udělat pro jistotu vždy, aby se zlikvidovaly přežívající hnidy a z nich vylíhly larvy. Léčebná kúra se však nesmí opakovat dříve než za jeden týden, častějším používáním se zvyšuje rezistence vši k přípravkům.

2. Odstraňte všechny mrtvé hnidy

Mezi mrtvými hnidami totiž může být i nějaká živá hnida. Pokud by se ve vlasech vylíhla, během několika dní byste problém vši řešili znovu. Poté, co jste použili od všivovací přípravek, musíte mrtvé (případně i živé) parazity z vlasů dostat. Před mechanickým odstraněním vždy vlasy namočte. Na suchých vlasech totiž parazit dokáže lézt - kličkovat a hřebenu se úspěšně vyhýbat. Pro první „hrubé“ odstranění hnid můžete použít hustý hřeben, takzvaný všiváček (prodává se zhruba za 20 až 80 korun podle typu). Před česáním se doporučuje vlasy přelít teplou octovou vodou. Dejte si pod vyčesávané vlasy bílý papír. Zachytíte a dobře uvidíte padající parazity. Hřeben však nemusí zachytit všechna vši vajíčka, je proto nutné pozorně prohlédnout celou hlavu - vlasy a ručně (třeba nehtem) stáhnout zbývající hnidy. Může to být velmi zdlouhavé a pracné, ale pro úspěch celého procesu nezbytné. Pro odstranění hnid můžete zkusit i zábal ze dvou dílů francovky a jednoho dílu glycerinu (obojí koupíte v lékárně). Roztok naneste na vlasy, zabalte igelitem a po půl hodině vyčesťte hustým hřebenem a ručně odstraňte zbývající hnidy. Z některých partií, například za ušima, hnidy často odstraníte pouze tak, že vlas ustříhnete. Radě rodičů se osvědčilo vlasy přezehlit žehličkou na vlasy na nejvyšší výkon.

3. Sledujete účinek

Účinnost léčby můžete ověřit důkladnou kontrolou vlasů a pokožky hlavy. Pozorujte dítě, zda se nedrbe a není neklidné. Často je třeba od všivovací kúru po sedmi až deseti dnech zopakovat. V této době se totiž může z případné neobjevené živé hnid vylíhnout larva, ta pak dozrát v dospělou veš, která opět naklade vajíčka. Jak poznáte živou hnidu? Hlavně tak, že pokud ji zmáčknete mezi prsty, „lupne“. Prázdné hnidy jsou světlejší a bývají na odrůstajících vlasech umístěny dále od kořínků. Pokud jsou hnidy přilepeny na vlasech do jednoho centimetru od pokožky, znamená to, že máte v hlavě živé vši. Léčebnou kúru je nutné zopakovat. I poté, co jste se vši zbavili, se vyplatí ještě zhruba tři týdny vlasy kontrolovat a pročesávat. Abyste infekci skutečně zlikvidovali, je zároveň nutné ošetřit dezinfekčními přípravky hřebeny a kartáče, které jste používali (ty je možno také vyvařit) a vyprat a vyžehlit textil, tedy hlavně ložní prádlo a oblečení.

4. Co dělat, pokud přípravek nezabere?

Možná jste použili preparát, na který má hmyz již odolnost, zkuste jiný. Je také možné, že jste nedodrželi správný postup od všivení. Většinou je totiž třeba akci pomocí speciálního přípravku provést dvakrát i vícekrát (podle příloženého návodu, ale obvykle ne dříve než za sedm dní). Pamatujte také, že samotný od všivovací prostředek vám zpravidla nepomůže, pokud poté hnidy mechanicky z vlasů neodstraníte hřebenem či rukou.

5. Vlasy pravidelně prohlížejte

Jak zařídit, aby dítě vši znova nedostalo? Jedinou prevencí proti všim jsou časté prohlídky vlasů. Pokud dítě chodí do školy, kde se vši vyskytují, je nutné prohlížet vlasy každý den. Na trhu jsou i repelenty, které slibují, že ochrání dítě v „zavšiveném“ kolektivu například po dobu 48 hodin. Jde však o kosmetické přípravky bez statutu léčiv, a jejich účinky tedy nemusí být klinicky ověřeny. Mohou však dobře posloužit jako jeden z článků prevence spolu s důslednými prohlídkami. Jako repelent podle některých zkušeností funguje i šampon proti lupům s olejem čajovníku australského (tea tree oil). Vůně čajovníku má vši odpuzovat. Šampon se doporučuje nechat alespoň deset minut působit a mýt vlasy po třech dnech.

Co na vši skutečně zabere

Na trhu se dnes nabízí několik přípravků na hubení vši. Plně účinný je Diffusil H Forte, šampon Parasidose a Jacutin gel. Doporučuje se používat přípravky schválené ministerstvem zdravotnictví jako léčiva.

Kromě zmíněných od všivovačů, které mají statut léčiva, lékárny nabízejí další dvě skupiny preparátů: takzvané zdravotnické prostředky, jejichž výrobci doložili léčebný účinek, například Paranit nebo Pedicul Hermal a kosmetické prostředky, u kterých léčebný účinek doložen není. Mezi ně patří například přípravek Pedicap Ol.

Zdravotnické a kosmetické prostředky fungují na přírodní bázi. Na rozdíl od chemických preparátů (například Diffusil H Forte) jsou šetrnější k pokožce a vši hubí mechanicky, zadusí je. Chemické přípravky je zabíjejí pomocí jedu. U přírodních preparátů nehrozí rezistence, tedy stav, že si na ně vši zvyknou a preparáty jim neublíží.

Ať už použijete léčivo, zdravotnický prostředek nebo kosmetický preparát, vždy by mělo následovat důkladné ruční odstranění hnid. Jinak nemusí být léčba účinná.

Především nepoužívejte žádný petrolej či zvířecí šampony na vši, protože obojí může způsobit zdravotní komplikace nebo může nastat velká alergická reakce.

Orientační přehled prostředků, které buď přímo hubí, nebo vši odpuzují:

Barny's Effective - likviduje vši, účinná látka: Santalum Spicatum Heartwood (australské santalové dřevo), objem: 60 ml, cena: 249 Kč, výrobce: Health Enterprises, Inc., skupenství (forma): roztok, který se po aplikaci musí smýt. Lze použít pro všechny typy vlasů a všechny styly úprav a aplikaci je třeba opakovat po 7 dnech.

Quit Nits - likviduje vši, účinná látka: Santalum Spicatum Heartwood (australské santalové dřevo), objem: 125 ml, cena: 230 Kč, výrobce: Wild Child PTY LTD., skupenství (forma): šampon. Přípravek neobsahuje chemické pesticidy.

Quit Nits - repelent proti vším (prevence), účinná látka: Santalum Spicatum Heartwood (australské santalové dřevo), objem: 125 ml, cena: 230 Kč, výrobce: Wild Child PTY LTD, skupenství (forma): roztok, sprej. Používá se tehdy, je-li člověk v prostředí, kde hrozí riziko nákazy, účinný má být také jako ochrana před návratem potíží.

Neemoxan – lotion - likviduje vši, účinná látka: přírodní olej ze semen rostliny Azadirachta indica (zederach indický), objem: 125 ml, cena: 209 Kč, výrobce: Neemoxan

Nelsonbach Skupenství (forma): lotion Po aplikaci se nesmývá, vhodný i pro děti od 6 měsíce i astmatiky.

Topvet - Pedicap OL - likviduje veš dětskou a veš muňku, účinná látka: rafinovaný kokosový olej, anýzový olej, olej z rostliny ylang ylang, objem: 100 ml, cena: 136 Kč, výrobce: MVDr. Jiří Pantůček, TOPVET Brno, skupenství (forma): olej. Přípravek k ošetření pokožky a vlasů vhodný jako doplněk při léčbě výskytu parazitů. Použití přípravku není omezeno věkem ani těhotenstvím nebo kojením.

Diffusil H Forte - likviduje vši dětské a muňky ve vlasech a v ochlupení lidského těla, účinná látka: Carbaryl 1%, objem: 150 ml, cena: 199 Kč, výrobce: Lybar a. s., skupenství (forma): sprej. Nutná opakovaná aplikace po 8 dnech. Používá se pouze v případech, že jsou nalezeny živé vši a muňky. Přípravek nesmí být používán v období těhotenství a kojení.

Parasidose - repelent proti vším (prevence), účinná látka: ethyl ester kyseliny 3-aminopropionové 15% (Repelent 3535), Peg-12 dimethicone, objem: 100 ml, cena: 193,70 Kč, výrobce: Gilbert Laboratoires, Francie, skupenství (forma): roztok s mechanickým rozprašovačem. Není určeno k hubení, ale jako prevence proti napadení vší, pro starší 30 měsíců.

Parasidose šampon - likviduje vši a hnidy, účinná látka: d-phenothrine 0,2 %, objem: 200 ml, cena: 244 Kč, výrobce: Gilbert Laboratoires, Francie, skupenství (forma): roztok ve formě šamponu. Nesmí se používat u dětí mladších 2,5 roku, je nebezpečný pro zvířata. Neměl by být používán při kojení.

Paranit - likviduje vši, účinná látka: olej z ylang ylangu (Cananga odorata), anýzový a kokosový olej, objem: 60 ml, cena: 439 Kč, výrobce: Omega Pharma, Belgie, skupenství (forma): roztok ve spreji. Opakovaná aplikace nutná po 9 až 10 dnech, v balení je i hřeben „všiváček“. Přípravek je nevhodný pro děti do 4 let a pro těhotné.

Capissan - likviduje vši, hnidy a blechy, účinná látka: extrakt z kopretiny starčkolisté s přírodním obsahem pyretrinů. Objem: 200ml, cena: 175 Kč, výrobce: Irel s.r.o., skupenství (forma): šampon. Mytí opakujeme každé tři dny po dobu dvou týdnů. Přípravek je bez omezení použití. Druhé kolo odvšivení pro jistotu se vyplatí udělat vždy. Zlikviduje přežívající hnidy

TOPCOM Electric Lice Comb LC-100/ elektronický hřeben na likvidaci vší. Tento elektrický kartáč proti vším efektivně vlasové vši odstraní. Funguje to tak, že se vytvoří elektrické napětí mezi jednotlivými zuby, které při kontaktu zabijí veš a vejčička. Elektrický výboj je velmi malý a člověk ho vůbec nepocítí. Jeho použití je zcela bezpečné.

Tento výrobek je vhodný pro dospělé osoby a děti starší 3 let. Cena cca 499-650 Kč

Další informace o vších

1. Vším se lépe daří v létě

Ano. Prostředí, které vším nabízejí lidské vlasy, se v průběhu roku nemění. Zvýšení výskytu vši dětské však svědčí prázdniny, letní i zimní. Často se totiž tolik nedbá na hygienu a děti bývají mezi sebou v těsnějším kontaktu. Na celém světě je proto zaznamenáván zvýšený výskyt vši dětské po návratu dětí z prázdnin. I v zimě totiž spolu mohou děti například tancovat a dotýkat se hlavami, sedět těsně vedle sebe či se učesat stejným hřebenem. Dalším obdobím většího výskytu vši je čas, kdy dočasně chybějí účinné odvšivovací přípravky. Veš se totiž po čase stane vůči jedu obsaženému v chemickém hubícím preparátu odolná a je třeba vyvinout nový. To se stalo zhruba před dvěma lety.

2. Mít veš není nemoc

Naopak. Máte-li vši, trpíte infekčním onemocněním zvaným pedikulóza. Za pedikulózu se nepovažuje, pokud máte pouze hnidy. Navíc mít vši je pro mnohé postižené i jejich rodiny velmi stresující. Připadají si zahanbeně a vyčlenění z kolektivu. Může to být tedy i problém pro psychologa.

3. Veš napadá jen nemyté

Nikoli. To, že máte vši, nesouvisí nutně s hygienickými návyky. Chytnout je skutečně může každý, nezávisí to vůbec na hygienických podmínkách rodiny. Veš dětská napadá všechny sociální vrstvy obyvatel. To neplatí o vši šatní, která bývá příznakem zanedbané osobní hygieny. Problém je však v tom, že ne všechny domácnosti je opravdu dokonale odstraní. Tam pak vznikají ohniska nákazy.

4. Nejlepší přípravek na hubení je petrolej

V žádném případě. Po petroleji vši sice hynou, ale jeho použití je nebezpečné a odborníci ho důrazně nedoporučují. Může po něm mimo jiné nastat velká alergická reakce s vážnými zdravotními komplikacemi a nepříjemnými potížemi na kůži.

5. Veš žije v čalounění či oblečení

Může tu přežívat, ale jen krátce. Mimo vlasy člověka je schopná zůstat naživu jen zhruba 24 hodin. Což je dostatečně dlouhá doba, aby se znovu usídlila na hlavě odvěšiveného člověka. Příklad: přes noc zůstane v ložním prádle a večer, když jde dítě - již odvěšivené - spát, na něj opět přelezte. Proto se doporučuje odvěšvit (vyprat při vysoké teplotě) preventivně i ložní prádlo či oblečení. Podobně je nutné vydezinfikovat například hřebeny a kartáče, kterými se postižený češe. Mýty Veš není jen ze špíny

6. I pro lidi se hodí šampony na psy

Platí totéž, co u petroleje. Zvířecí přípravky jsou určeny jen pro zvířata a člověk na ně může reagovat alergicky.

7. Veš přežije na zvířeti

Nikoli. Vši nejsou schopny přežívat na domácích nebo jiných zvířatech. Zvířata, například psi nebo prasata, mají jiný druh vši a ty člověka nenapadají.

8. Vši se vyhýbají barveným vlasům

Není to pravda. Kosmetické úpravy vlasů - tedy i barvení či trvalá - výskyt vši většinou neovlivňují.

9. Veš dětská napadá jen děti

Ne. I tento typ vši, která žije ve vlasech, může „chytnout“ dospělý. Podobně jako dítě - těsným kontaktem s napadeným člověkem. Děje se tak nejčastěji v rodinách, do kterých je parazit zanesen z dětského kolektivu.

10. Je jedno, který přípravek použijete

Vši získaly vůči některým přípravkům „imunitu“. Je nutné správně vybírat, a pokud si nejste jisti, ověřte si například u lékaře či na hygienické stanici (dnešní zdravotní ústavy), který přípravek je v dané době nejvhodnější a nejúčinnější.

11. Veš lze odstranit i běžným šamponem

Mytí hlavy teplou vodou a běžným šamponem vši neublíží. Vši dokážou přežít i ve vysoce chlorované i slané vodě. Přenos na člověka v bazénech však nebyl prokázán.

12. Pokud máte paruku, veš se vám vyhne

Jestliže nejste pod parukou holohlaví, toto tvrzení rozhodně neplatí. Parazit si totiž zaleze i pod paruku do vašich vlastních vlasů.

13. Prevence je k ničemu

Není to pravda. Nejlepší prevencí je každodenní důkladné prohlížení vlasů. Můžete zkusit i některé šampony s účinkem repelentu. Někteří lékaři například doporučují umývat každé tři dny hlavu přípravkem Capissan, který obsahuje výtažky z kopretin a tea tree oleje, které by měly vši odpuzovat.

14. Vlasy je třeba ostříhat

Dnes již sice není nutné stříhat děti dohola, ale je pravda, že z kratších vlasů se vši odstraňují lépe. Hnidy je totiž třeba z vlasu ručně stáhnout a to jde u kratších vlasů lépe než u dlouhých.

15. Jaké povinnosti a práva mají rodiče a škola? Kdo má zbavit děti vši?

Jednoznačně rodiče.

16. Kdo má povinnost zbavit dítě vši?

Dítě sice vši chytí například ve škole nebo na táboře, ale povinnost odstranit je leží ze zákona na rodičích. Výjimečně může tento úkol převzít ošetřující praktický lékař, nikoliv však škola a její pedagogičtí pracovníci.

17. Může někdo nařídit ostříhání vlasů?

Nařídit, abyste ostříhali dítěti nebo sobě vlasy, nikdo nemůže - platná legislativa to neumožňuje. Pokud to situace dovoluje, je to výhodné a pomůže vám to problém s nákazou vyřešit. Na vlasech kratších než 1 centimetr nejsou totiž vši schopny přežívat.

18. Můžete zůstat se zavšiveným dítětem doma jako s nemocným?

Ano, taková možnost existuje a rozhoduje o ní příslušný praktický lékař. Záleží na jeho uvážení a domluvě s ním. O tom, jak dlouho můžete zůstat doma „na paragraf“, rozhoduje například rozsah zavšivení, ale i to, zda dítě chodí do školy či školky, tedy do kolektivu.

19. Může někdo nařídit odvšivení a kontrolovat, zda se tak stane?

Ano, praktický lékař nebo orgán ochrany veřejného zdraví (hygienická služba). Nařídit odvšivení lze pomocí rozhodnutí, které vydá hygienická služba v případě, že dítě je opakovaně zavšivené a jedná se o hromadný výskyt. Může pak i kontrolovat, zda rodiče dítě vší skutečně zbavili.

20. Kdo má povinnost, například ve škole, sledovat a zjistit, kde je ohnisko nákazy - pokud se vši ve školním kolektivu vyskytují opakovaně?

Učitelé sami by neměli dětem hlavy kontrolovat, aby nerozšířili zavšivení (pedikulózu) na další děti. Jejich úkolem je co nejdříve, poté co nákazu případně zjistí, informovat rodiče postiženého dítěte. Povinností rodičů je dítě odhmyzit a dále informovat rodiče ostatních žáků o výskytu vši v kolektivu. V případě opakovaného a hromadného výskytu vši by měla škola vždy informovat také příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (krajská hygienická stanice).

21. Jak mají postupovat školy v případě, že zjistí u žáka zavšivení?

Škola nemůže nutit rodiče, aby si dítě vyzvedli neprodleně. Musí respektovat například jejich pracovní dobu, respektive domluvu se zaměstnavatelem. Pokud rodiče se školou nespolupracují, má ředitel školy možnost vyzvat je k osobní schůzce. Této výzvě jsou rodiče povinni vyhovět. Pokud rodiče posílají opakovaně do školy zavšivené dítě, může ředitel informovat orgán sociální péče. Rodině pak například hrozí pozastavení výplaty takzvaných fakultativních dávek (dávky, na které není ze zákona nárok). Poté, co ve škole zjistí, že má nějaké dítě vši, musí jej oddělit od ostatních a zajistit dohled. Nemůžou ale rodiče nutit, aby si pro dítě hned přišli.